

сучасниками, але звідси ж і дивовижна сучасність його праць. Багато думок і ідей Потебні, висловлені ним у загальній формі і «по ходу справи» (важливості яких він і сам швидше за все не усвідомлював), сформульовані пізніше іншими дослідниками, зроблять переворот в деяких областях знання. Він був творцем або стояв біля витоків сучасних підходів до історичної граматики, історичної діалектології, соціолінгвістики, фонетики. Здатність сприймати світ крізь призму мови, переконання в тому, що мова формує думку, дозволили йому побачити це в міфі, фольклорі, літературі.

Європейський рівень і світове значення зробленого О.О. Потебнею у галузі філософії мови, мовознавства, психолінгвістики не викликає сумнівів. Проте й сьогодні не зайвим буде нагадати, що феномен мови і мовлення, як власне, і психологія художньої творчості, дослідженню яких була присвячена наукова діяльність видатного українського вченого протягом життя, залишається й надалі тією методологічною висотою, що її лише належить підкорити сучасному науковцеві.

Література

1. Потебня О. Думка й мова (фрагменти): Слово Знак Дискурс Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. за редакцією Марії Зубрицької Львів, 1996. с. 23.
2. Потебня О. Про купальські вогні та споріднені з ними уявлення / Фольклористичні зошити 2008, Випуск 11. Інститут культурної антропології, Пер. В. Давидюк. 188 с.
3. Франчук Ю. Олександр Опанасович Потебня. Київ, 1975.
4. Франчук В. Ю. Листування І. О. Бодуена де Куртене та О. О. Потебні. Мовознавство, 1979, 6 с.
5. Франчук В. Ю. Олександр Опанасович Потебня: Сторінки життя і наукової діяльності. К.: Видав. дім Д. Бураго, 2012. – 376 с.

Стадник А.В.

Студ. гр. БХФ-1-20

Науковий керівник канд. філософ. наук, доц. Р.В. Множинська
Київський національний університет технологій та дизайну

Б. КІСТЯКІВСЬКИЙ ПРО ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ НАУКОВИХ ЗНАТЬ ПРО СУСПІЛЬСТВО

У цій роботі, що значною мірою базується на оцінках першоджерел цього періоду, є аналіз філософського доробку Б. Кістяківського, який зараз оцінюється більш зважено та об'єктивно. Наголос робиться на його внеску в розвиток реформаційних процесів в Україні. Разом із тим, не всі аспекти його діяльності на сьогодні вже достатньо висвітлені.

Однією з актуальних тем є з'ясування філософських поглядів мислителя на основі ще не достатньо освоєних першоджерел. Українські вчені до цієї непересічної постаті в духовній культурі України щойно приступають.

Філософська спадщина, яку залишив Кістяківський Богдан Олександрович (1868-1920) – український філософ, правознавець, публіцист, один з організаторів Академії наук України, дуже цікава. «Він вважав себе учнем Драгоманова, брав участь в українському соціалістичному русі» [1, с. 49].

Актуальною є головна філософська проблема, яку розглядав Кістяківський – з'ясування загальних принципів створення системи наукових знань про суспільство. На початковому етапі своїх наукових студій виходив з розуміння суспільства як колективного цілого, тобто єдності «індивідуальностей» (індивідуальних буттів), яку називав генетичним поняттям, на відміну від метафізичних понять «духа» чи «необхідності»; вважав індивідуальність вибитком суспільного розвитку. Основою свідомої діяльності людини Кістяківський вважав принцип належного: у суспільстві, на відміну від природи, відбувається перетворення необхідного на належне завдяки діям людей, які керуються усвідомленням свого обов'язку; сама ж необхідність здійснюється як індивідуальний збіг обставин, що визначається культурними цінностями – нормами (логічними, етичними та естетичними), що їх досліджує наукова філософія. Суб'єктом суспільної діяльності є культурна спільнота. Роль інтелектуалів полягає у тому, щоб надати «культурного вияву» тим цінностям, якими вони керуються. Протиставляв два стилі мислення – генетичний (критичний) та метафізичний. Обстоював ідею плюралізму теорій (зокрема у галузі правознавства), оцінював філософію як критику понять, що допомагає обмежити теоретичні узагальнення, подолати їх метафізичність і з'ясувати зміст тих логічних норм, якими керується дослідження [2, с. 56].

З огляду на те, що Кістяківський був учнем Драгоманова, значення якого для культурного піднесення, політичного пробудження та розвою національної самосвідомості України є невимірне. Досить цікавим є те, що М.П. Драгоманов перший після Кирило-Мефодіївського братства висунув і розвинув широку українську політичну програму, довівши, що потреби українського народу можуть бути вповні задоволені тільки по створенні в Росії федерального державного устрою. Згодом, після видання указу 1876 року, що забороняв українську літературу, він, заклавши в Женеві вільну українську друкарню, більше за всіх посприяв тому, щоб українське слово не було задушене й не завмерло, а навпаки, росло і поширювалось. Завдяки його літературній і видавничій діяльності в Женеві, до вже існуючої тоді української художньої та популярної літератури, приєдналася публіцистична й чисто наукова література українською мовою. Далі, сприяючи ще від самого початку сімдесятих років, щоб українці писали в галицьких органах, та й собі дієво працюючи в першому галицько-

українському або, вірніше, першому загальноукраїнському органі «Правда», заснованому за енергійного сприяння П.О. Куліша, М.П. Драгоманов перший висловив у пресі ідею, що українцям треба боротися з цензурною забороною української літератури в Росії шляхом перенесення своєї літературної діяльності в австрійську Галичину. На користь здійснення цієї ідеї він розпочав згодом систематичну агітацію в пресі. Як відомо, ця ідея невдовзі набула широкої популярності на Україні і завдяки дружній праці українських літературних сил на галицькому ґрунті у вісімдесятих і особливо дев'яностих роках минулого сторіччя діяння указу було спаралізоване. Разом з тим М.П. Драгоманов з усіх російських українців, коли не брати, звісно, митців слова й особливо нашого геніального поета Шевченка, зробив у ХІХ сторіччі найбільший вплив на культурний, політичний, а разом з тим і національний розвій галицьких українців. З боку останнього, тобто з боку впливу на національний розвій галицьких українців, з М.П. Драгомановим міг би позмагатися лише П.О. Куліш і особливо О.Я. Кониський. Але тоді як вплив останнього після його смерті дедалі меншав і падав, а скоро й зовсім перестане, тим паче, що він ніде не виклав своїх національно-політичних ідей систематично, вплив М. П. Драгоманова завдяки цілій низці обставин – перевиданню його праць, друк деяких раніше невідомих його досліджень, виходу тепер уже понад десяти томів його листування і, нарешті, самовідданій діяльності його послідовника М. Павлика – продовжує рости і ширитись навіть у ХХ сторіччі. Отже, можна сміливо сказати, що жоден українець, не сприяв у такій мірі культурно-національному об'єднанню українців, належних до різних держав, як М. П. Драгоманов» [3, с. 408].

«Якщо ж ми перейдемо до наступних заслуг М. П. Драгоманова перед Україною, то повинні будемо відзначити, що своїми науковими працями він підніс дослідження пам'яток нашої народної словесності на таку височінь, що здобув собі європейську наукову славу в колах учених фахівців із фольклору. Тут особливо вартою згадки є його праця над політичними піснями українського народу, яку він розпочав у Києві разом з В. Б. Антоновичем, а потім один продовжував у Женеві. Одночасно з ознайомленням європейського наукового світу з творами української народної словесності та їх науковим опрацюванням він і в широких колах європейської читацької публіки розповсюджував звістки про українське красне письменство та культурно-національне відродження України в ХІХ столітті. Тому наслідування Драгоманова Кістяківським дало великий поштовх його думкам щодо з'ясування загальних принципів створення системи наукових знань щодо суспільства» [4, с.492].

Література

1. Депенчук Л. Богдан Кістяківський. К., 1995. – 189 с.
2. Максимов С.І. Б.Кістяковський – видатний український філософ права. «Вісник Академії правових наук України», 1997, № 1 (8).

3. Фінько А. Є. Державотворча теорія Богдана Кістяківського в контексті формування етичного реформсоціалізму. В кн.: Мультиверсум. Філософський альманах. К., 1998.
4. Хейман С. Кістяківський: боротьба за національні та конституційні права в останні роки царату. К., 2000.

Хоменко О.В.
Студ. гр. БХФ-1-20

Науковий керівник канд. філософ. наук, доц. Р. В. Множинська
Київський національний університет технологій та дизайну

ІСТОРІОГРАФІЧНА СПАДЩИНА І. КРИП'ЯКЕВИЧА

Основним завданнями вивчення спадщини видатного письменника Івана Петровича Крип'якевича є ознайомлення з основами його філософії, діалектикою і логікою творчого мислення, формування уявлень про етапи розвитку історико-філософської думки, його соціально-історичний та духовний контексти. «Важливо знайти інтегруючі чинники духовних процесів, що визначали б пріоритети суспільної думки, а значить і напрямки теоретичних пошуків. В цьому контексті, видається за необхідне залучити до кола культурологічного дослідження поняття «національна ідея» як того критерію, що найбільш адекватно виражає світовідчуття та світосприймання народу, адже будь-яка ідея викривається у плоті і крові, в життєвій взаємодії з тим середовищем, в якому виховується людський дух до її усвідомлення» [2, с. 12].

Коли аналізуємо наш сучасний погляд на світ, вирінає питання, як далеко в минуле сягають джерела нашого світовідчуття: коли, в якому часі появилися первні нашого світогляду, які саме були ті початки, в яких умовах вони розвивалися і що з них дійшло до нашої епохи. «Розгляд цих проблем може мати особливе значення, коли, серед змінливості поглядів на світ у різних епохах, повелось би нам знайти деякі постійні форми, що все були однаково цінні. Ті постійні основи мали б ціну і для нашого покоління, послужили б нам за певні дороговкази в наших світоглядових розшуках і ваганнях» [3, с. 277].

Крип'якевич Іван Петрович (1886-1967) – історик, академік АН УРСР, професор Львівського університету, доктор філософії. Автор багатьох праць з історіографії («Українська історіографія»; 1923), археології, сфрагістики, історії культури, численних науково-популярних нарисів з історії України [2, с. 12].

Крип'якевич вважав, що однією, чи не найважливішою, справою національного відродження є питання української книжки. Воно було настільки болючим, що І. Крип'якевич не тільки ставив його на перше місце серед учительських і наукових кіл для розгляду, а й сам активно працював над створенням українського підручника з історії. Серед